Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/4206

20.8.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Επανεκβιομηχάνιση της Ευρώπης – Μια ευκαιρία για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και τους πολίτες ενώπιον της κρίσης του κόστους ζωής

(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/4206)

Εισηγητής: **Andrés BARCELÓ DELGADO (ES-I)**

Συνεισηγήτρια: **Monika SITÁROVÁ (SK–Κατ. 2)**

Σύμβουλοι	Vega GIL OYAREGUI (για τον εισηγητή της Ομάδας I) Juan José LUIS DELGADO (για τη συνεισηγήτρια της Κατηγορίας II)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	5.12.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Έγκριση από το τμήμα	4.6.2025
Έγκριση από την Ολομέλεια	18.6.2025
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	597
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	197/0/2

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης δέσμης γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ σχετικά με την κρίση του κόστους ζωής. Με τη δέσμη αυτή, η ΕΟΚΕ εξετάζει τις διάφορες πτυχές της εν λόγω πρόκλησης πολιτικής και παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη και ευρεία σειρά συστάσεων προς τους ευρωπαϊκούς και τους εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Η δέσμη περιλαμβάνει επτά «τομεακές γνωμοδοτήσεις» ([1]), καθεμία από τις οποίες είναι αφιερωμένη σε θέματα που εμπίπτουν σε έναν συγκεκριμένο σχετικό τομέα πολιτικής. Επιπλέον, μια «γενική γνωμοδότηση» ([2]) παρουσιάζει τις γενικές συστάσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση της κρίσης του κόστους ζωής στο σύνολό της και την οικοδόμηση ανθεκτικότητας έναντι μελλοντικών κρίσεων.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την πρωτοβουλία «Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας» της Επιτροπής, η οποία επικεντρώνεται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ, ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα με τις ΗΠΑ και την Ασία. Η ανάπτυξη της Πυξίδας Ανταγωνιστικότητας πρέπει να περιλαμβάνει σαφείς δείκτες μέτρησης επιδόσεων, ώστε να μπορούν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη να παρακολουθούν την επίτευξη κάθε αποστολής που περιλαμβάνεται στην Πυξίδα. Απαιτούνται επίσης αυξημένες ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ.

([1]) Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα *Επανεκβιομηχάνιση της Ευρώπης – Μια ευκαιρία για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και τους πολίτες ενώπιον της κρίσης του κόστους ζωής, Υπέρβαση των κρίσεων – Μέτρα για μια ανθεκτική, συνεκτική και συμπεριληπτική ευρωπαϊκή οικονομία* (ΕΕ C, C/2025/3195, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3195/oj), *Πώς οι δυσλειτουργίες της ενιαίας αγοράς συντείνουν στο αυξανόμενο κόστος ζωής* (ΕΕ C, C/2025/3189, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3189/oj), *Σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, με παράλληλη διασφάλιση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, μετριασμό της κρίσης του κόστους ζωής και προώθηση μιας δίκαιης μετάβασης* (ΕΕ C, C/2025/3191, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3191/oj), *Κατακερματισμός των αλυσίδων εφοδιασμού και αντίκτυπος στο κόστος ζωής* (ΕΕ C, C/2025/4209, 17.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4209/oj), *Τρόποι αντιμετώπισης της απώλειας αγοραστικής δύναμης και του κινδύνου αύξησης των ανισοτήτων, του αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης* (ΕΕ C, C/2025/4208, 17.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4208/oj), *Αυξήσεις τιμών στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και της στέγασης: ο ρόλος των ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών στην αντιμετώπιση του υψηλού κόστους ζωής* (ΕΕ C, C/2025/3192, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3192/oj).

([2]) Γνωμοδότηση ECO/660 *Συστάσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών για την αντιμετώπιση της κρίσης του κόστους ζωής* (υπό κατάρτιση).

1.2. Το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2025 περιλαμβάνει σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εγγυηθεί ότι το σχέδιο θα διασφαλίσει τον εφοδιασμό με ηλεκτρική ενέργεια και θα εξασφαλίσει σταθερές, ανταγωνιστικές και προβλέψιμες τιμές. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ενέργεια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, μέσω ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης (RFNBO).

1.3. Η ανοικτή στρατηγική αυτονομία πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας επανεκβιομηχάνισης, διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε πρώτες ύλες, διαφοροποιώντας τις πηγές και καθιστώντας την οικονομία της ΕΕ πιο ανθεκτική. Για να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να συγκεντρώσουν την παραγωγή τους στην ΕΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά την υιοθέτηση μιας βιομηχανικής πολιτικής που θα βασίζεται σε μια προσέγγιση αξιακής αλυσίδας. Στην προσέγγιση αυτή τονίζεται η ίση σημασία τόσο των ανάντη όσο και των κατάντη δραστηριοτήτων κατά τη μετάβαση. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αύξηση του αριθμού των εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες και με τον εξορθολογισμό των διαδικασιών αδειοδότησης, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού των εργασιακών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, για τη στήριξη της ανάπτυξης των εξορυκτικών βιομηχανιών της ΕΕ.

1.4. Οι νομοθέτες της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιήσουν την επικείμενη πράξη για την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας για να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα εναλλακτικών επιχειρηματικών μοντέλων και μοντέλων κυκλικής οικονομίας, προσφέροντας ταχύτερη αδειοδότηση, χρηματοδοτική στήριξη και στήριξη πολιτικής στις επιχειρήσεις εκείνες που είναι αφιερωμένες στη μετάβαση. Η πρόταση πράξης για την κυκλική οικονομία θα πρέπει να στείλει ένα σαφές μήνυμα στήριξης στις κυκλικές επιχειρήσεις, διαβεβαιώνοντας τους επενδυτές ότι η ΕΕ είναι το ιδανικό περιβάλλον για την ανάπτυξη καθαρών λύσεων.

1.5. Ο κοινωνικός διάλογος, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών διαπραγματεύσεων, πρέπει να ενσωματωθεί στη διαδικασία επανεκβιομηχάνισης προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική διάσταση της ενιαίας αγοράς.

1.6. Η επανεκβιομηχάνιση απαιτεί ειδικό πρόγραμμα καινοτομίας με συγκεκριμένους στόχους που να περιλαμβάνουν τόσο τις υφιστάμενες βιομηχανίες όσο και τις νέες εξελίξεις και να βασίζονται στον κοινωνικό διάλογο. Το πρόγραμμα αυτό απαιτεί δημόσιες επενδύσεις, οι οποίες πρέπει να συνοδεύονται από κοινωνικές προϋποθέσεις, όπως περιγράφεται στη συμφωνία για καθαρή βιομηχανία.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην ΕΕ να προωθήσει προγράμματα σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για την τόνωση των βιομηχανικών επενδύσεων, με ειδικό τμήμα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων στον τομέα της μεταποίησης. Το πρόγραμμα θα πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων οργανισμών και ιδιωτικών επιχειρήσεων για την επιτάχυνση της καινοτομίας και της εμπορίας νέων τεχνολογιών.

1.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί η επικείμενη πρόταση της Επιτροπής για την Ένωση Δεξιοτήτων να προβλέπει την άμεση αναγνώριση και επικύρωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων σε ολόκληρη την ΕΕ μετά την αναγνώρισή τους από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους μέλους, μειώνοντας τον γραφειοκρατικό φόρτο. Η Επιτροπή πρέπει να δρομολογήσει ένα πρόγραμμα σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση της βιομηχανικής και δίκαια αμειβόμενης μαθητείας στις νεότερες γενιές, στηρίζοντας ένα πιο ανθεκτικό εργατικό δυναμικό. Θα πρέπει επίσης να παρέχει εργαλεία για την πρόβλεψη και τη διαχείριση των αλλαγών, προσφέροντας μια πορεία δίκαιης μετάβασης που να περιλαμβάνει την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση του εργατικού δυναμικού, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου.

1.9. Το σύστημα καθαρών δημόσιων συμβάσεων αποτελεί ευκαιρία για την ενίσχυση και την αναγνώριση των προσπαθειών αειφορίας που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις της ΕΕ χωρίς διακρίσεις.

1.10. Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη διατήρηση και ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής στην ΕΕ, η ΕΟΚΕ επιθυμεί οι δέσμες μέτρων Omnibus να διασφαλίζουν κανονιστική συνοχή και ασφάλεια δικαίου για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, να εξορθολογίζουν τις διαδικασίες αδειοδότησης καθιστώντας τις σαφέστερες, ταχύτερες και πιο προβλέψιμες, να μειώνουν τις ροές υποβολής εκθέσεων και να αποτρέπουν τις περιττές υποβολές εκθέσεων. Η εναρμόνιση των προτύπων καθαρής τεχνολογίας σε ολόκληρη την ΕΕ μπορεί επίσης να διευκολύνει την πρόσβαση στην αγορά και τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Παρότι ορισμένοι μακροοικονομικοί δείκτες υποδηλώνουν ότι η οικονομία της ΕΕ σημειώνει ικανοποιητικές επιδόσεις, με χαμηλότερο πληθωρισμό, πολύ χαμηλό ποσοστό ανεργίας και καλύτερο ενεργειακό κόστος από ό,τι κατά τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης του 2022, στην έρευνα του Ευρωβαρομέτρου του φθινοπώρου 2023 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπιστώθηκε ότι το **αυξανόμενο κόστος ζωής** ήταν η πιο πιεστική ανησυχία για το 93 % των πολιτών της ΕΕ ([3]). Η αίσθηση αυτή παραμένει: το κόστος ζωής (42 %) και η οικονομική κατάσταση (41 %) ήταν τα κύρια ζητήματα που ώθησαν τους Ευρωπαίους πολίτες να ψηφίσουν στις τελευταίες ευρωεκλογές του περασμένου Ιουνίου ([4]). Επιπλέον, στην τελευταία έρευνα μεγάλης κλίμακας του Eurofound του 2024, «περισσότεροι απαντήσαντες ανέφεραν δυσκολίες όσον αφορά την επίτευξη των στόχων σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, με 30 % των ερωτηθέντων να δηλώνουν ότι ήταν δύσκολο ή πολύ δύσκολο να τα βγάλουν πέρα, από 22 % το 2023» ([5]).

2.2. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει επί του παρόντος τη **διττή πρόκληση** της αντιμετώπισης της κρίσης του κόστους ζωής και της αντιστροφής των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της αποβιομηχάνισης. Τα δύο ζητήματα είναι βαθιά αλληλένδετα και έχουν σημαντικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και τους πολίτες σε ολόκληρη την Ένωση.

2.3. Οι κύριοι παράγοντες της **κρίσης του κόστους ζωής** είναι οι εξής:

2.3.1. Ο **πληθωρισμός** αυξήθηκε το 2021, τροφοδοτούμενος από την ταχεία μεταπανδημική οικονομική ανάκαμψη, φθάνοντας το 2,9 %. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η ενεργειακή κρίση αύξησαν το ποσοστό πληθωρισμού του 2022 σε 9,2 % το 2022. Μετά την ελαφρά υποχώρησή του στο 6,4 %, το ποσοστό πληθωρισμού υποχώρησε περαιτέρω σε 2,6 % το 2024. Ωστόσο, το πληθωριστικό κλίμα είναι πολύ ισχυρό, καθώς τα βασικά προϊόντα που αγοράζουν τα νοικοκυριά ακολουθούν μόνιμη ανοδική τάση ([6]). Ο πληθωρισμός έχει διαβρώσει σημαντικά την αγοραστική δύναμη, ασκώντας τεράστια οικονομική πίεση στα νοικοκυριά μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος.

2.3.2. Μολονότι οι τιμές χονδρικής πώλησης **ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου** έχουν μειωθεί σημαντικά από το τέλος του 2022, παραμένουν περίπου διπλάσιες από τα ιστορικά τους επίπεδα, με διακυμάνσεις που επηρεάζονται από τις ρυθμιστικές ενέργειες, τις συνθήκες της αγοράς και τις συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις ([7]). Η πρόσφατη μεταρρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν είχε το επιθυμητό αποτέλεσμα, καθώς η σειρά αξιολόγησης (το σύστημα οριακής τιμολόγησης) εμποδίζει τους καταναλωτές να επωφεληθούν πλήρως από την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η έκθεση Draghi δείχνει το μεγάλο χάσμα στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ ([8]). Το ενεργειακό κόστος εξακολουθεί να αποτελεί κρίσιμο ζήτημα όχι μόνο για τη βιομηχανία, η οποία μαζί με τις μεταφορές είναι ένας από τους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας, αλλά και για τα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά.

2.3.3. Ο αντίκτυπος στην **οικονομική ανισότητα** είναι ποικίλος και πολυδιάστατος, θίγοντας το εισόδημα, την πρόσβαση στην υγεία και την εκπαίδευση. Οι πραγματικοί μισθοί για το 2024 εξακολουθούν να προβλέπονται 1,1 % χαμηλότεροι από τα επίπεδα του 2019 στην ΕΕ. Πολλά νοικοκυριά χαμηλού και χαμηλότερου μεσαίου εισοδήματος εξακολουθούν να αισθάνονται τις δυσμενείς επιπτώσεις της περιόδου υψηλού πληθωρισμού στην αγοραστική τους δύναμη. Ειδικότερα, η υλική και κοινωνική στέρηση και η οικονομική δυσχέρεια των εργαζομένων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από το 2022 ([9]). Ταυτόχρονα, ορισμένες κοινωνιακές ομάδες επηρεάστηκαν περισσότερο από άλλες. Οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης, οι γυναίκες και οι νέοι έχουν πληγεί περισσότερο. Οι μακροχρόνιες επιπτώσεις δεν έχουν ακόμη μελετηθεί ([10]).

2.3.4. Η κρίση του κόστους ζωής, η ραγδαία αύξηση των τιμών της ενέργειας και ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 έχουν επιδεινώσει το ζήτημα **της οικονομικά προσιτής στέγασης**. Επιπλέον, διαρθρωτικοί παράγοντες όπως η αστικοποίηση, οι δημογραφικές αλλαγές και οι κερδοσκοπικές επενδύσεις σε ακίνητα έχουν αυξήσει το κόστος στέγασης ([11]). Το υπερβολικό κόστος στέγασης επηρεάζει όχι μόνο τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος αλλά και τα νοικοκυριά μεσαίου εισοδήματος και τους νέους. Η οικονομικά προσιτή στέγαση αποτελεί πιθανώς την κύρια πρόκληση για τους νέους, καθώς τους εμποδίζει να ξεκινήσουν μια ανεξάρτητη ζωή. Ενώ στο τέλος του 2023 η κατάσταση της αγοράς εργασίας για τους νέους ήταν ευνοϊκότερη από ό,τι τα τελευταία χρόνια, πολλά εμπόδια παρέμειναν στην πορεία τους προς την αυτονομία, όπως το αυξανόμενο κόστος ζωής και η αδυναμία τους να εγκαταλείψουν το πατρικό τους σπίτι ([12]).

([3]) Ευρωβαρόμετρο 2022.
([4]) Ευρωβαρόμετρο 2024.
([5]) Ποιότητα ζωής στην ΕΕ το 2024 — Αποτελέσματα από την ηλεκτρονική έρευνα για τη διαβίωση και την εργασία στην ΕΕ, 2025, Eurofound.
([6]) Eurostat.
([7]) Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη, 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
([8]) Έκθεση Draghi σχετικά με το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.
([9]) Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2024 (Εξελίξεις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς στην Ευρώπη, ετήσια ανασκόπηση 2024). ΓΔ Απασχόληση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
([10]) Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2021.
([11]) EPRS, Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 2024.
([12]) Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβιώσεως και Εργασίας (Eurofound) (2023).

2.4. **Αποβιομηχάνιση** στην Ευρώπη

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ευρώπη έχει υποστεί διαδικασία αποβιομηχάνισης, η οποία συνεχίζεται και χαρακτηρίζεται από σταθερή μείωση της συμβολής της μεταποίησης στη συνολική οικονομία. Τα τελευταία χρόνια, το μερίδιο της βιομηχανίας στο ΑΕγχΠ μειώθηκε από 21,0 % το 2005 σε 18,5 % το 2022 ([13]). Οι θέσεις εργασίας στη μεταποίηση συνεχίζουν να μειώνονται σε όλη την ήπειρο από το 2008 με ασταμάτητο ρυθμό, και ο αντίκτυπος επηρεάζει όχι μόνο τις θέσεις χαμηλής ειδίκευσης αλλά και τους επαγγελματίες με υψηλά προσόντα ([14]). Η αλλαγή αυτή οφείλεται σε διάφορους παράγοντες:

2.4.1. Παγκοσμιοποίηση: Παραδοσιακά, οι επιχειρήσεις αναθέτουν σε εξωτερικούς συνεργάτες τις αλυσίδες εφοδιασμού και την παραγωγική τους ικανότητα για να μειώσουν το κόστος. Η μετεγκατάσταση της μεταποίησης σε περιοχές με χαμηλότερο κόστος εργασίας είχε ως αποτέλεσμα την υπεράκτια μετατόπιση της παραγωγής, με αποτέλεσμα το κλείσιμο εργοστασίων και την απώλεια θέσεων εργασίας στην Ευρώπη.

2.4.2. Καθυστερήσεις στην τεχνολογική προσαρμογή και υποεπενδύσεις στην καινοτομία: η πρόοδος στον τομέα της αυτοματοποίησης και της ψηφιοποίησης έχει μειώσει τη ζήτηση για παραδοσιακές βιομηχανικές θέσεις εργασίας, δημιουργώντας αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και των αναγκών των σύγχρονων βιομηχανιών.

2.4.3. Εστίαση της πολιτικής στις υπηρεσίες: Πολλές ευρωπαϊκές οικονομίες έχουν δώσει προτεραιότητα σε τομείς προσανατολισμένους στις υπηρεσίες, γεγονός που ενίοτε οδήγησε σε μικρότερη εστίαση στην παραδοσιακή μεταποίηση. Η στροφή αυτή συνετέλεσε στη μείωση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, πράγμα που αναδεικνύει την ανάγκη για μια πιο ισορροπημένη πολιτική προσέγγιση.

2.4.4. Οι εμπορικές και βιομηχανικές πολιτικές της ΕΕ, οι περιβαλλοντικές και κανονιστικές πολιτικές, οι δημογραφικές αλλαγές, όπως και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού, η ανεπάρκεια επενδύσεων και η μείωση της ανταγωνιστικότητας έχουν επίσης διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες αποβιομηχάνισης.

2.4.5. Οι συνέπειες της αποβιομηχάνισης είναι εκτεταμένες. Άλλοτε κραταιές περιφέρειες στον τομέα της μεταποίησης έχουν βιώσει οικονομική στασιμότητα, υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η απώλεια βιομηχανικής ικανότητας έχει επίσης αυξήσει την εξάρτηση της Ευρώπης από τις εισαγωγές, εκθέτοντας την ήπειρο σε τρωτά σημεία στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και στις παγκόσμιες αγορές ενέργειας, όπως έδειξε η εμπειρία της πρόσφατης πανδημίας COVID-19.

2.5. **Η βιομηχανία επανήλθε στην πολιτική ημερήσια διάταξη**

Η επανεκβιομηχάνιση θα ήταν η καλύτερη επιλογή και προσφέρει μια στρατηγική πορεία για:

2.5.1. Την τόνωση της οικονομικής ανθεκτικότητας: Η αύξηση του συνολικού κόστους ιδιοκτησίας, η κλιμάκωση των μισθών, μεταξύ άλλων σε τρίτες χώρες, το αυξανόμενο κόστος μεταφοράς, οι υψηλότεροι εισαγωγικοί δασμοί και λοιπά κόστη, καθώς και οι πιθανές διαταραχές του εφοδιασμού, διαβρώνουν το σύνηθες πλεονέκτημα κόστους των αλυσίδων εφοδιασμού που ανατίθενται εξωτερικά. Αυξάνοντας την τοπική παραγωγή και μειώνοντας την εξάρτηση από ασταθείς παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, η Ευρώπη μπορεί να ενισχύσει την οικονομική της σταθερότητα και τη στρατηγική αυτονομία της.

2.5.2. Την προώθηση της καινοτομίας: Η βιομηχανία αποτελεί την κύρια κινητήρια δύναμη της καινοτομίας σε προϊόντα, διεργασίες και υπηρεσίες. Οι νέες προκλήσεις σε σχέση με την ψηφιοποίηση και την τεχνητή νοημοσύνη, τη ρομποτική και την κυκλική οικονομία παρέχουν μια ουσιαστική ευκαιρία για την ΕΕ. Η Βιομηχανία 5.0 διαμορφώνει και καθορίζει πλέον την επανεκβιομηχάνιση. Στόχος είναι η δημιουργία μιας σύγχρονης, ανταγωνιστικής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης.

2.5.3. Την προώθηση της αειφορίας: Η ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών και της κυκλικής οικονομίας στις βιομηχανικές δραστηριότητες μπορεί να βοηθήσει την ΕΕ να επιτύχει τους φιλόδοξους στόχους της για το κλίμα, μειώνοντας παράλληλα την εξάρτησή της από πρώτες ύλες και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες στην αγορά.

2.5.4. Την παροχή ποιοτικών και ασφαλών θέσεων εργασίας, σε συνδυασμό με έναν διαρκή κοινωνικό διάλογο: η βιομηχανία προωθεί την απασχόληση και διασφαλίζει την κοινωνική ένταξη και σταθερότητα.

2.5.5. Σε ορισμένες χώρες, η υιοθέτηση της μεθοδολογίας της συνεταιριστικής εξαγοράς από τους εργαζομένους έχει αποδειχθεί επιτυχές εγχείρημα που θα μπορούσε επίσης να εξαπλωθεί και σε άλλες χώρες της ΕΕ. Εφόσον είναι κατάλληλα διαρθρωμένη, μπορεί να σώσει θέσεις εργασίας και να διατηρήσει τις εγκαταστάσεις παραγωγής.

([13]) Εθνικοί λογαριασμοί και ΑΕγχΠ, Eurostat, 2024.
([14]) Η μεταβαλλόμενη διάρθρωση της απασχόλησης στην ΕΕ: Ετήσια επισκόπηση 2023, Eurofound, 2023.

2.6. **Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής**:

Μέσω πρωτοβουλιών πολιτικής σύμφωνα με την έκθεση Draghi για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και πρωτοβουλιών της Επιτροπής, η βιομηχανία της ΕΕ πρέπει να γεφυρώσει το χάσμα με τους κύριους εμπορικούς εταίρους της, όπως οι ΗΠΑ και η Κίνα.

2.6.1. Η Συμφωνία για καθαρή βιομηχανία προτείνει μια σαφή πορεία για την εστίαση στην απανθρακοποίηση, τις καθαρές τεχνολογίες και την παροχή κινήτρων για επενδύσεις. Η Επιτροπή θα συμβάλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού για την ανάπτυξη κανονιστικού πλαισίου, στηρίζοντας τις προσπάθειες της βιομηχανίας για καινοτομία, κλιμάκωση, κατασκευή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών, σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη διασφάλιση στοχευμένων λύσεων για κάθε αξιακή αλυσίδα.

2.6.2. Η «Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας», που βασίζεται στις συστάσεις που διατυπώνονται στην έκθεση του Mario Draghi για το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, προσδιορίζει τρεις βασικούς τομείς δράσης: καινοτομία, απανθρακοποίηση και ανταγωνιστικότητα, ασφάλεια και ανθεκτικότητα, καθώς και πέντε οριζόντιες δραστηριότητες: απλούστευση, μείωση των φραγμών στην ενιαία αγορά, χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας, προώθηση δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς και εναρμόνιση και συντονισμός των πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Θα επιφέρει δε μια «άνευ προηγουμένου» μείωση της γραφειοκρατίας με ιδιαίτερη έμφαση στις ευρωπαϊκές ΜμΕ και θα περιλαμβάνει ένα εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας που θα βοηθά τα κράτη μέλη να συνεργάζονται σε έργα κοινού στρατηγικού ενδιαφέροντος.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1. Αντιμετωπίζοντας τα βαθύτερα αίτια της αποβιομηχάνισης και της κρίσης του κόστους ζωής, η Ευρώπη μπορεί να αδράξει αυτή τη στιγμή για να αναζωογονήσει την οικονομία της, να ενδυναμώσει το εργατικό δυναμικό της και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών της. Ακολουθούν ορισμένες βασικές πτυχές και ευκαιρίες:

Για τις επιχειρήσεις:

3.1.1. Η επανεκβιομηχάνιση προσφέρει την ευκαιρία να αξιοποιηθούν οι προηγμένες τεχνολογίες, να προωθηθεί η **καινοτομία** και να ενισχυθεί η παγκόσμια **ανταγωνιστικότητα**. Οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες μπορούν να πρωτοστατήσουν στον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

3.1.2. Πυροδοτώντας την ανάκαμψη της μεταποίησης και της εντόπιας παραγωγής, οι επιχειρήσεις μπορούν να μετριάσουν τους κινδύνους από διαταραχές της παγκόσμιας **αλυσίδας εφοδιασμού** και να σταθεροποιήσουν το κόστος.

3.1.3. Η υιοθέτηση **βιώσιμων πρακτικών** ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της ΕΕ για το κλίμα και μπορεί να ανοίξει νέες αγορές για φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες.

Για τους εργαζομένους:

3.1.4. Η ανανεωμένη εστίαση στη βιομηχανία μπορεί να εξασφαλίσει **καλά αμειβόμενες και σταθερές θέσεις εργασίας** σε διάφορους τομείς, αντιμετωπίζοντας τα ζητήματα ανεργίας που επιδεινώθηκαν από την αποβιομηχάνιση.

3.1.5. Οι επενδύσεις στην **εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση** εξασφαλίζουν ένα εργατικό δυναμικό ικανό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των σύγχρονων βιομηχανιών.

3.1.6. Οι τοπικοποιημένες και ανθεκτικές βιομηχανίες παρέχουν πιο **σταθερές ευκαιρίες απασχόλησης**, μειώνοντας την εξάρτηση από ασταθείς παγκόσμιες αγορές.

3.1.7. Με την εστίαση σε βιώσιμες και δεοντολογικές πρακτικές, οι εργαζόμενοι μπορούν να επωφεληθούν από **καλύτερες συνθήκες εργασίας** και εργασιακή ασφάλεια.

Για τους πολίτες:

3.1.8. Ένας ακμάζων βιομηχανικός τομέας προωθεί τη συνολική **οικονομική σταθερότητα**, βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο και μειώνοντας τη φτώχεια.

3.1.9. Η βιομηχανία παρέχει ποιοτικές θέσεις εργασίας οι οποίες, μαζί με τους φόρους που καταβάλλουν οι βιομηχανίες, θα εξασφαλίσουν **δημόσιες επενδύσεις** σε υποδομές και υπηρεσίες.

3.1.10. Η αναζωογόνηση των βιομηχανικών ζωνών μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερες υποδομές, βελτιωμένες δημόσιες υπηρεσίες και **σφριγηλές τοπικές οικονομίες**.

3.2. Συνολικά, η επανεκβιομηχάνιση μπορεί να αποφέρει σημαντικά μακροπρόθεσμα οφέλη. Ωστόσο, ενέχει επίσης προκλήσεις που απαιτούν συντονισμένες προσπάθειες τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών και πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω εμπεριστατωμένης πολιτικής και στρατηγικού σχεδιασμού:

3.2.1. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις συνίσταται στην προσέλκυση και διατήρηση ειδικευμένων εργαζομένων. Η βιομηχανία ανταγωνίζεται άλλες οικονομικές δραστηριότητες για την προσέλκυση και τη διατήρηση κορυφαίων ταλέντων, πράγμα που απαιτεί σταθερές θέσεις εργασίας, ανταγωνιστικούς μισθούς και επαγγελματική εξέλιξη. Ο χάρτης πορείας για την ποιότητα των θέσεων εργασίας αποτελεί θετική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς οι ποιοτικές θέσεις και οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση εργαζομένων. Επιπλέον, θα πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές για την ενεργοποίηση και τον εξοπλισμό συγκεκριμένων τμημάτων του πληθυσμού που βρίσκονται εκτός της αγοράς εργασίας με τις απαραίτητες δεξιότητες, ιδίως όσον αφορά τις γυναίκες, τους νέους και τους μετανάστες και άλλες ευάλωτες ομάδες. Επίσης, τα κράτη μέλη πρέπει να είναι ανοικτά στην υποδοχή ειδικευμένων εργαζομένων από τρίτες χώρες με εξορθολογισμένο και μη γραφειοκρατικό τρόπο. Τούτο περιλαμβάνει την επιτάχυνση των διαδικασιών έκδοσης αδειών εργασίας, την αναγνώριση προσόντων που αποκτήθηκαν στην αλλοδαπή και τη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης. Η ΕΕ πρέπει να επιδιώξει να αποτελέσει προτιμώμενο προορισμό για τους ειδικευμένους εργαζόμενους παγκοσμίως.

3.2.2. Παροχή στους εργαζομένους κατάρτισης και ανάπτυξης τόσο τεχνικών όσο και μη τεχνικών δεξιοτήτων, καθώς και σαφούς πορείας σταδιοδρομίας και επαγγελματικών προοπτικών: Καθώς οι κλάδοι εξελίσσονται, υπάρχει συνεχής ανάγκη κατάρτισης και μετεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, ώστε να διασφαλίζεται ορθή αντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Η ύπαρξη εξειδικευμένου και ανθεκτικού εργατικού δυναμικού είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στους τομείς που βιώνουν τη διττή μετάβαση. Επιπλέον, επιδοκιμάζουμε την προτροπή της Επιτροπής για τροποποίηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και την καθιέρωση κοινωνικών προϋποθέσεων συνδεδεμένων με τις δημόσιες επενδύσεις, ώστε να παρέχονται καλύτερα κίνητρα στη βιομηχανία προκειμένου να επενδύσει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων, την επανειδίκευση, τις ποιοτικές θέσεις εργασίας και την πρόσληψη εργαζομένων για μια δίκαιη μετάβαση. Η Ένωση δεξιοτήτων και το στρατηγικό σχέδιο εκπαίδευσης στους τομείς STEM θα πρέπει να υπηρετούν την επίτευξη αυτού του στόχου. Η εν λόγω κατάρτιση θα πρέπει να προβλέπει την άμεση αναγνώριση και επικύρωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων σε ολόκληρη την ΕΕ μετά την αναγνώρισή τους από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους μέλους, μειώνοντας τον γραφειοκρατικό φόρτο.

3.2.3. Ο ταχύς ρυθμός της τεχνολογικής προόδου απαιτεί από τις βιομηχανίες να προσαρμόζονται συνεχώς και να καινοτομούν. Η βιομηχανία πρέπει να ενστερνιστεί τον ψηφιακό μετασχηματισμό, πράγμα που περιλαμβάνει την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, με ιδιαίτερη έμφαση σε μια ισχυρή προσέγγιση κυβερνοασφάλειας για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των δεδομένων και του πλήρους σεβασμού των προσωπικών δικαιωμάτων.

3.2.4. Η ταυτόχρονη επανεκβιομηχάνιση και απανθρακοποίηση συνιστά πρόκληση. Οι βιομηχανίες πρέπει να εξισορροπήσουν την ανάπτυξη με την περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα. Η ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στις βιομηχανικές διεργασίες είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση των περιβαλλοντικών κανονισμών και των προσδοκιών των καταναλωτών. Αυτό συνεπάγεται την υιοθέτηση πράσινων τεχνολογιών, τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και την προώθηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Πρέπει επίσης να προωθηθούν κυκλικά προϊόντα και καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα που να βασίζονται στην κυκλικότητα, με την παροχή κινήτρων που θα τους επιτρέψουν να συνεχίσουν να είναι ανταγωνιστικά έναντι των παραδοσιακών και κερδοφόρων επιχειρηματικών μοντέλων και θα καταστήσουν οικονομικά προσιτά τα «πράσινα» και τα «καθαρά» προϊόντα και υπηρεσίες.

3.2.5. Ρυθμιστικές και διοικητικές επιβαρύνσεις και διασυνοριακά ζητήματα: Το ρυθμιστικό περιβάλλον και οι ενωσιακές διοικητικές διαδικασίες έγκρισης θεωρούνται συχνά πολύπλοκες και επαχθείς, με το 32 % των επιχειρήσεων της ΕΕ να χαρακτηρίζει τους κανονισμούς ως «σημαντικό εμπόδιο» για τις επενδυτικές τους δραστηριότητες ([15]). Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σημαντικό κόστος συμμόρφωσης και διοικητικές καθυστερήσεις στη λήψη αδειών και εγκρίσεων, γεγονός που μπορεί να αποθαρρύνει τις επενδύσεις και την καινοτομία. Παρά την ενιαία αγορά, οι διαφορές στους εθνικούς κανονισμούς, τα πρότυπα και τις διαδικασίες δημιουργούν εμπόδια στην είσοδο και αυξάνουν το κόστος για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε πολλές χώρες της ΕΕ. Απλούστευση δεν σημαίνει απορρύθμιση. Το ζητούμενο δεν είναι η κατάργηση της Πράσινης Συμφωνίας ή των βασικών κοινωνικών διασφαλίσεων, ούτε το να καταστεί η Ευρώπη περισσότερο παρόμοια με τις ΗΠΑ. Είναι η μείωση της γραφειοκρατίας που δεν ωφελεί κανέναν.

3.2.6. Η επανεκβιομηχάνιση θα μπορούσε μεν να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, ωστόσο, ενδέχεται επίσης να οδηγήσει σε τεχνολογικό εκτοπισμό, όπου η αυτοματοποίηση και οι προηγμένες τεχνολογίες αντικαθιστούν ορισμένα είδη εργατικού δυναμικού. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος θα απαιτηθούν ειδικά προγράμματα επανειδίκευσης, καθώς και κοινωνικές πολιτικές.

3.2.7. Καθώς οι βιομηχανίες γίνονται πιο ανταγωνιστικές, ενδέχεται να υπάρχει αυξημένη πίεση από παγκόσμιους ανταγωνιστές. Η διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος θα απαιτήσει συνεχή καινοτομία και επενδύσεις.

([15]) Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα 2025, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.2.8. Ο κοινωνικός διάλογος, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών διαπραγματεύσεων, πρέπει να ενσωματωθεί στη διαδικασία επανεκβιομηχάνισης, προκειμένου να διασφαλιστεί μια συμμετοχική προσέγγιση. Οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να δεσμευτούν για τη δημιουργία και την εφαρμογή ανταγωνιστικών προγραμμάτων κατάρτισης που θα προωθούν τη βιομηχανική, κοινωνική και εδαφική συνοχή μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων και συμμετοχής των εργαζομένων σε εταιρικό επίπεδο. Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, τη φωνή των νέων, και ιδίως τις περιφέρειες που επηρεάζονται περισσότερο από τις μεταβάσεις.

3.3. Ο ρόλος της βιομηχανίας ως κινητήριας δύναμης της καινοτομίας και των υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας:

3.3.1. Η βιομηχανία είναι καίριας σημασίας για την επανεκβιομηχάνιση της Ευρώπης, καθότι προωθεί την οικονομική ανάπτυξη, την καινοτομία και τη βιωσιμότητα. Στηρίζει την ανάπτυξη υπηρεσιών υψηλής αξίας, μετριάζει την κρίση του κόστους ζωής και εμποδίζει την αποβιομηχάνιση προωθώντας περαιτέρω καινοτομία, αναζωογονώντας τις τοπικές οικονομίες, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και ενθαρρύνοντας τον πληθυσμό να παραμείνει στις βιομηχανικές περιοχές:

3.3.2. Η βιομηχανία αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη της **καινοτομίας**, πρωτοστατώντας συχνά στην έρευνα και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και διεργασιών. Η καινοτομία αυτή μπορεί να επεκταθεί και σε άλλους τομείς, προωθώντας μια νοοτροπία συνεχούς βελτίωσης και τεχνολογικής προόδου.

3.3.3. Η βιομηχανία συχνά προωθεί **υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας** που ενισχύουν τη συνολική αλυσίδα αξίας. Αυτό περιλαμβάνει τα πάντα, από τις προηγμένες τεχνικές κατασκευής έως τις υπηρεσίες μετά την πώληση, συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους παραγωγής και οδηγώντας σε προϊόντα υψηλότερης ποιότητας και μεγαλύτερη ικανοποίηση των πελατών.

3.3.4. Οι βιομηχανικές θέσεις εργασίας, ιδίως εκείνες στους τομείς υψηλής τεχνολογίας και προηγμένης μεταποίησης, τείνουν να **προσφέρουν υψηλότερους μισθούς** σε σύγκριση με πολλές θέσεις εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και στη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας.

3.3.5. Ο βιομηχανικός τομέας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για **επαγγελματική ανάπτυξη** και επαγγελματική εξέλιξη. Οι εργαζόμενοι μπορούν να επωφεληθούν από τη συνεχή μάθηση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη δυνατότητα μετάβασης σε θέσεις υψηλότερου επιπέδου.

Βρυξέλλες, 18 Ιουνίου 2025.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE